

D 50 14 / 2001

Gozdno gospodarstvo
Slovenj Gradec
Lesno industrijsko podjetje
Slovenj Gradec
Društvo inženirjev in tehnikov
gozdarstva in lesno predelovalne
industrije Slovenije
— sekcija Slovenj Gradec

IZREDNA IZDAJA OBVESTIL
LETO VI. — ST. 2 — MAJ 1973

VIHARNIK

BLAGOSLOV GOZDA

Rad imam gozd.

Dedej je delal v gozdu, oče je delal v gozdu; od smole očrnele roke so prinesle v dom vonj gozda in slečenih smrek.

V črnice smo otroci hodili; v vseh lesih so bile naše; na vrh smo nabrali lisičk, drugih gob nismo poznali.

Preplašena srna je bila kakor pravljica; ves gozd je bil kakor slovesen hram; med vrhnjimi vejami so žareli sončni prameni, igrivo se lesketaje so tipali po dnu sinjega mraka; razgovor je tonil v tišini, tih je bil hod po mehkem mahu; zrak je bil umit, nasičen z milijoni razpršenih sokov in studenčnic.

Čuden je gozd.

Poln je bohotne hotljivosti, vse raste, doraste, slast je rojevanje, vdano je umiranje, in smrt je novo rojstvo, in večno je tkanje življenja.

Včasih, kadar nebo zatemni, se ogrne z grozljivim veličanstjem, smreke se vznemirijo, po nevidni poti šine divja jaga.

Nekoč naju je z materjo vodilo. V brusnicah sva bila, vračala sva se, noč naju je lovila, namesto ene sva hodila ure in ure, mrak naju je urekel, smreke so bile kakor orjaška bitja, molče so strmele v višave, vse so bile kakor eno samo veliko hrepenenje,

eno samo veliko hrepenenje po soncu in po luči.

Morda sreča človek v samotni gozdu kdaj samega sebe.

dr. Franc Sušnik

TEDEN GOZDOV

Na pobudo Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesnopredelovalne industrije Slovenije, da bi v slovenskem merilu uvedli vsakoletno javno manifestacijo »Teden gozdov«, se je naše društvo odločilo izdati posebno številko »OBVESTIL«. Akcija, ki traja od 7. do 14. maja ima namen prikazati širši javnosti vsestranski pomen gozdov.

Gozdovi so splošna družbena dobrina, ne le zaradi produkcije lesa, ampak tudi zaradi svojih posrednih koristi, ki se izražajo v vlogi oblikovalca pokrajine, čistilca zraka in vode, sooblikovalca klimatskih razmer, zaščitnika pred erozijskimi pojavi in prostora za rekreacijo delovnega človeka. Zaradi vse hitrejša industrializacije naše dežele se gozdovi umikajo na odročnejša območja ter hkrati postajajo vse važnejši dejavnik pri ohranitvi naravnega ravnotežja, čeprav tudi potrebe po lesu vzporedno rastejo.

Z razvojem industrije naraščajo nevarnosti za obstoj goz-

dov. Vedno večje poškodbe po plinu, pogosti požari ter ostale škode, ki jih povzročajo ljudje predvsem zaradi neznanja, nas vedno bolj zaskrbljujejo. Brige za varstvo gozdov ne moremo prepustiti le gozdarjem. Prevzeti jo mora vsa naša družba.

S tem glasilom želimo približati širšemu krogu javnosti vlogo gozda v naši družbi in odnos človeka do narave nasploh. Z razvojem tehnike se vedno manj ljudi ukvarja z gozdom, zato moramo vzgojiti širši krog ljudi, ki naj čuva ti-

sto, kar je gozdar s trudom ustvaril.

Odnos do gozda izpričuje kulturno raven neke družbe. Izdana publikacija bo dosegla svoj namen le, če bo uspela približati probleme gozdarstva javnosti Koroške regije.

Tone Levé

NEKOČ IN DANES

Gozd in les je imel v preteklem kot sedanjem obdobju važno gospodarsko vlogo. Primerjava med predvojnimi gospodarjenjem z gozdovi in današnjim je dokaj težavna. Sprememba družbenega sistema — iz kapitalističnega v socialistični — je imela namreč velik vpliv tudi na gozdno in lesno gospodarjenje območja. Zato je prav, da se zaradi orientacije dotaknemo politično-gospodarskih vprašanj gospodarjenja v preteklosti, da bi mogli tako prav vrednotiti prednosti današnjega sistema gospodarjenja z gozdovi.

Osnovna značilnost obdobja pred vojno na tem območju je v tem, da je bila večina gozdov v lasti kmetov. Gospodarjenje v teh gozdovih pa je bilo bistveno drugačno kot v veleposestniških gozdovih. Z ozirom na velikost je bila struktura gozdov približno enaka kot danes, le da je namesto večjih gozdnih posestnikov z drobljenjem nastajalo vedno večje število manjših.

Močnejši kmetje so imeli lastne žage venecianke, na katerih so razrezali skoraj vso oblovino in to že od 17 cm premera dalje. Rezano blago so odkupovali lesni trgovci in prekupčevalci, katerih je bilo v tistem času več kot preveč. Manjši in srednjeveliki kmetje pa so prodajali okrogli les na žagi lesnega trgovca, ali pa »počez« na štoru. Večkrat so pri tem posekali v živo, saj se je običajno glasila pogodba, da pade vse drevje nad 12 col prsnega premera. V takih primerih je opravil sečnjo in spravilo lesa kupec z najetimi delavci. Ker so delavci prevzeli delo v akordu in to običajno po izredno nizki ceni, se niso držali dogovorjenega sečnega reda, kar je šlo vse v škodo gozda.

Škoda se je pojavljala v raznih oblikah. Največja škoda je bila v tem, ker se je prekomerno sekalo še mlado gospodarsko nedozorelo drevje, torej drevje v najbujnejši rasti. S tako brezobzirno sečnjo se je izpostavilo preostalo drevje razdiralnim prirodnim vplivom in ujmam, poškodoval se je pomladek in pri dolgih ročnih spravilih še ostalo drevje v sestoji.

Pri tem je omeniti še mentaliteto nekaterih hribovskih kmetov, katero so znali lesni trgovci, gostilničarji in lesni barantači spretno izkoriščati. Največkrat je takim lahkomišelnim kupčijam botroval alkohol. Pri takem, često brezobzirnem izkoriščanju pa kmet pri oblastvenih organih ni bil zaščiten. Kot končna posledica takega stanja so bile prezadolženosti in prisilne prodaje. Take prodaje pa so se vršile običajno na račun divjih sečenj,

ker je kupec hotel izkoristiti še preostalo glavnico v gozdu za poravnavo kupnine. Nekoč samostojni kmetje so postali takorekoč čez noč najemniki, priložnostni gozdni delavci in bajtarji.

S tem v zvezi pa se je pojavljalo še drugo važnejše vprašanje. Kupci so izhajali iz večjih centrov, bili so povečini nemško usmerjeni. Nastopalo je osiromašenje slovenskega prebivalstva na račun jačanja nemške manjšine. V tem pogledu je bilo najslabše na področju današnjega obrata Radlje.

Veleposestniki, pa tudi drugi lastniki gozdov s preko 350 ha površine so bili po predpisih dolžni gospodariti po oblastveno odobrenih gozdnogospodarskih načrtih. Take načrte so smeli izdelovati samo pooblaščenim gozdarskim inženirji. Kljub določenim smernicam, so močno prekoračevali etate, ali pa segali po najvrednejših sortimentih. Pri tem so iz sestojev iglavcev posekali najvrednejše macesne, ali pa so iz mešanih sestojev izsekali iglavce na račun listavcev.

Način izkoriščanja je bil običajno z goloseki. Po sečnji so požgali sečne odpadke, nato pa je eno ali dve leti sledila žetev rži, paša živine in končno pogozditev. Redčenja se v večini primerov niso izvajala, saj drobni sortimenti niso imeli nobene cene. Nekoliko večje je bilo povpraševanje po hmeljevkah in novoletnih jelkah.

V lesno proizvodnjo enega in drugega večjega lastnika gozdov se je kot stranska pridobitnost vpletlo še oglarjenje, tesanje, splavarjenje in po nekot tudi plavljenje lesa po potokih. Od veleposestev je bilo na tem področju najbolj urejeno Pergerjevo v Mislinji. Poleg obsežnih arondiranih gozdnih kompleksov, je vključevalo močno industrijsko predelavo na žagi v sodarni in tovarni celuloze. Za prevoz lesa je služila v Mislinjskem jarku 14 km dolga električna ozkotirna železnica — edina v Jugoslaviji. Imel je tudi stalne gozdne delavce.

Na splošno pa življenjski pogoji gozdnega delavca niso bili urejeni. Kot že omenjeno je gozdni delavec prejemal sečnjo in spravilo lesa »po čez« v akordu. Bil je povsod le začasno zaposlen, torej od danes do jutri in tako rekoč prepuščen na milost izkoriščanju po delodajalcih. Živel je kot bajtar s tem, da je lastniku gozda opravljal sečnjo in spravilo lesa. Težko in naporno delo je opravljal brez socialnega varstva. Koliba iz smrekovega lubja, otep slame, počrnela ponev, koruzni zdrob, fižol, slatina in proja je bilo vse, kar

si je med tednom na delu v gozdu gozdni delavec lahko privoščil.

Gozdni delavec — tesar, s katerim je bilo ozko povezano delo splavarja, je po organiziranosti nekoliko izstopal. Posebno splavarji so dosegli že zelo čvrsto organizacijo v splavarski zadrugi.

Tako so bili delodajalci — večji lesni trgovci — prisiljeni sprejeti določene pogoje; kakor tarife, povračilo potnih stroškov, socialno zavarovanje in še marsikaj.

Oglar je ostal v gozdovih še vedno kot samotar. Trdo delo pri pripravi lesa za kopo, kuhanje oglja in nočno delo, katerega mu ni nihče priznal, stamumu črpala zdravje. Pri prevozih in prevzemih oglja, so bila največkrat huda natezanja glede kvalitete in glede priznavanja zaslužka.

Važen člen v gozdni proizvodnji pa so bili vozniki. Les so prevažali kmetje sami, pri veleposestvih pa poklicni vozniki. Znani so bili dolgi prevozi lesa iz Koprivne na žago v Prevaljah, ali iz Ribnice na železniške postaje ob Dravi.

Pri lesnem trgovcu zaposleni voznik je bil izpostavljen neštetim nevarnostim, mnogi pa so pri tem postali tudi invalidi.

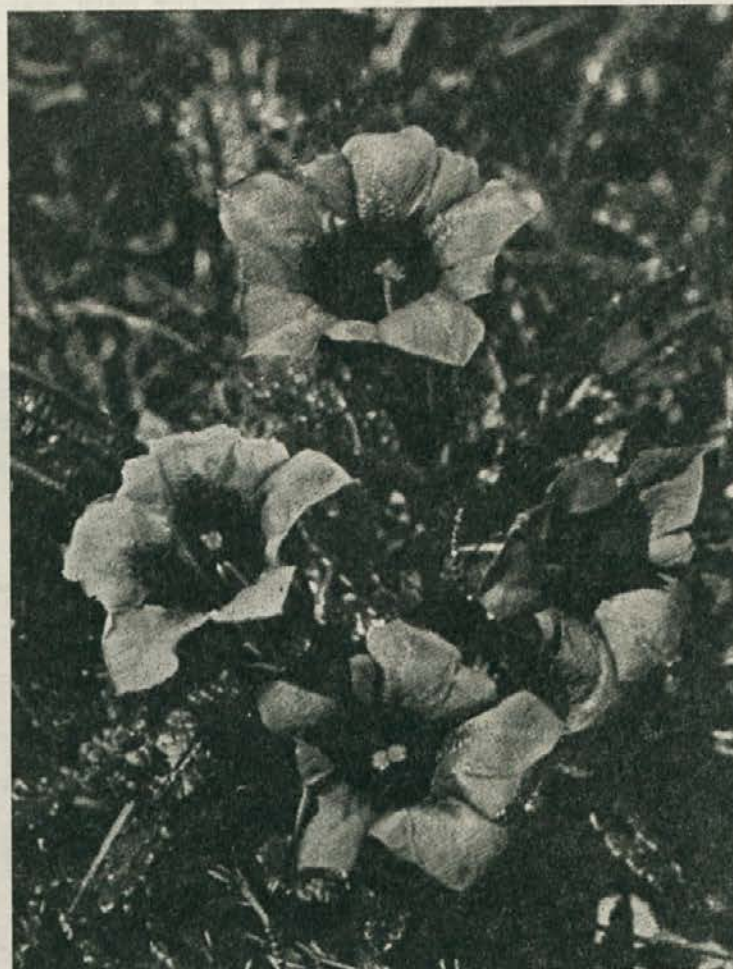
Tak voznik je delal dokler je mogel, končno je moral menjati gospodarja in nato životariti v revščini.

Vpričo takih razmer ni bilo nikjer čutili izboljšanja stanja v gozdovih, temveč se je lahko samo ugotavljalo poslabšanje in neperspektivnost. Socialne razmere kmetov in tudi drugih lastnikov gozdov so bile take, da so ti morali strniti vse sile za goli gospodarski obstoj. Oblastveni posegi v gozdove so bili zgolj grobe inšpekcijske narave, ki za izboljšanje stanja v gozdovih niso imeli odločujočega vpliva. Za izboljšanje stanja v gozdovih, za večja pogozdovanja, za gradnjo gozdnih cest ali kaj podobnega ni bilo zagotovljenih nobenih sredstev. Maloštevilni in strokovno slabo podkovani gozdarski kader je le površno obvladal obširno gozdno območje.

Poleg »šumarskega referenta«, ki je opravljal službo gozdarja na področju štirih okrajev, so bili zaposleni še trije okrajni gozdarji in gozdarsko ali bolje rečeno lovsko osebje na veleposestvih.

Konec vojne in nov družbeni red je prinesel tudi v gozdno in lesno gospodarstvo predvsem nove kvalitete. Močan ustvarjalni puls tako v biološki kot tehnični proizvodnji nas lahko navdaja z opravičnim optimizmom. Vzporedno z drugimi gospodarskimi panogami je tudi gozdarstvo našlo svoje mesto, kot enakovreden družbeno koristen element, ki mu ga je prinesel razvoj in čas.

Martin Potočnik

PROGRAM RAZVOJA GOZDARSTVA

Izhodišče programa razvoja gozdarstva je v naslednjih ciljeh:

- trajno naraščajoča proizvodnja visokovredne lesne mase, ob istočasni ohranitvi in izboljšanju rodovitnosti rastišč;
- ohraniti oz. povečati varovalno vlogo gozda;
- povečati rekreativno vlogo gozda;
- očuvati gozd, kot bistveni element izgleda in oblikovanja naše krajine.

Trajno bomo dosegali te cilje z upoštevanjem dolgoročne ekonomike. V povojnem obdobju smo opustili golosečnje in prešli na drobnopovršinsko gospodarjenje, ki zahteva sorazmerno gosto cestno omrežje. Drobnopovršinsko gospodarjenje zahteva tudi temeljito prostorsko in časovno načrtovanje, ker pri tem gospodarimo na majhnih površinah in celo s posameznimi drevesi. Dosedanja velika vlaganja v gojenje gozdov in izgradnjo gozdnih cest potrjujejo težnjo za doseganjem postavljenih ciljev. Še važnejši pogoj je zadostno število kvalificiranih kadrov. Gozdarstvo se prav tako kot industrija sooča pri vedno večji konkurenci z nujnostjo izvedbe sledečih racionalizacijskih ukrepov:

- natančno planiranje proizvodnje in investicij pri istočasnem povečanju rodovitnosti;
- izkoriščanje prirodnih produkcijskih sredstev in zmanjševanje nepotrebnih izgub;
- mehanizacija in avtomatizacija delovnih postopkov, pri istočasno čim manjšem številu strojev, ki hitro zastarijo;
- povečanje produktivnosti dela.

Zaželene učinke racionalizacije bomo dosegli z dolgoročnim povečevanjem donosnosti gozdov, z vzgojo drevesnih vrst, ki veliko proizvajajo in so rastišču prilagojene. Snovati moramo mešane, stabilne in rastiščem prilagojene sestoje. Takojšnje prihranke bomo dosegli s povečevanjem produktivnosti pri delu, z boljšimi organizacijskimi prijemi, z uvajanjem strojev kot nadomestila za ročno delo, z razvijanjem racionalnih delovnih metod in z izkoriščanjem prirodnih produkcijskih sredstev za obnovo sestojev.

Načela gospodarjenja moramo zasnovati z dolgoročnimi načrti in cilji. Te cilje pa bomo dosegli zlasti z intenzivnim gozdnogojitvenim načrtovanjem, z načrtovanjem sečnje, spravila in transporta lesa. Posebna pozornost naj velja raziskavi in opredelitvi rastišč, izbiri drevesnih vrst, negi, obnovi, varstvu in odprtosti gozdov ter racionalnemu vodenju gozdnih obratov. Pomembno je tudi kompleksno gospodarjenje z vsemi gozdovi

območja. Zastavljene naloge bomo v nadaljevanju na kratko pojasnili.

Gojitveno načrtovanje je dopolnilo ureditvenemu načrtovanju. Ureditveno načrtovanje nam daje skelet, ki ga dopolnjujemo z nadrobnimi gojitvenimi plani. Pri tem zberemo najprej rastiščne, sestojne in organizacijske osnove tega načrtovanja.

Postavimo si splošne in posebne cilje, pri tem pa predvidimo koncept vrednostne proizvodnje, tehniko pomlajevanja, intenziviranje nege sestojev in odpiranje zaprtih območij s cestami in gozdnimi vlakami. Predpišemo gojitvene ukrepe, organizacijo izvedbe, nadzor in nato kritično presodimo uspeh dela. Končno racionaliziramo gojitvena vlaganja še s kategorizacijo sestojev in izbiro prioritetnega reda ukrepov.

Načrtovanje sečnje, spravila in transporta lesa:

Podobno kot pri gojenju gozdov bomo dosegli največji napredek v tehnologiji pridobivanja lesa z doslednim in podrobnim načrtovanjem vseh postopkov. Na ta način bomo dosegli boljše izkoriščanje razpoložljivih strojev in preprečili nepotrebne zastoje pri delu. Pri uvajanju mehanizacije za spravilo in izvlačenje lesa bomo iskali rešitve v našim konceptom gospodarjenja prilagojenih strojih, ki bodo omogočali neprekinjeno proizvodnjo na malih površinah.

Raziskava in opredelitev rastišč je podlaga za gojitveno načrtovanje. S poznavanjem rastiščnih osnov se izognemo morebitnim napačnim investicijam, povečamo sigurnost pri obratovanju in dobimo podatke za izbiro najustrežnejših drevesnih vrst. Tako dosežemo največje donose, ohranimo rastišče in zagotovimo pestro izbiro lesnih sortimentov za tržišče tudi v bodoče. Opredelitev rastišč je tudi osnova za določanje intenzitete vlaganj v obnovo in nego gozdov ter izgradnjo gozdnih cest.

Izbira drevesnih vrst je zelo odgovorna gojitvena naloga in je bistveni element za dvig produktivnosti ter racionalizacije gospodarjenja. Sestojne želimo oblikovati iz več gospodarsko pomembnih in biološko in ekološko potrebnih drevesnih vrst, nujnih za stabilnost sestojev in trajno zdrava produktivna rastišča. Pravilna izbira drevesnih vrst je pomembna tudi za bodoče prilaganje tržišču. Gozd naj bo skladišče najraznovrstnejših sortimentov, da bo lahko zadostil vsakršnemu povpraševanju.

Nega gozdov je nujna za doseg vrednostne proizvodnje. Z njo je dana pomembna možnost racionalizacije, ker negujemo vse gozdove. Za vse

to pa je potrebno dobro načrtovanje nege, z natančno opredelitvijo vrednostne proizvodnje, stabilnosti sestojev, rodovitnosti, strukture in nujnosti nege. Prednost imajo tisti sestoji in rastišča, kjer dajo ukrepi nege največji učinek. Za posamezne dele sestojev izbiramo najustrežnejši negovalni ukrep in smatramo, da je boljši še tako neznoten poseg, kot pa nobeden. Racionalizacija nege sestojev dosežemo v največji meri s poglobljenim strokovnim delom. Najpomembnejši ukrep nege je odkazovanje drevja, s katerim negujemo gozd, vzgajamo boljše osebe ter s tem povečujemo količinske in vrednostne donose. Z odkazili neposredno vplivamo na oblikovanje gozda, izbiro drevesnih vrst, skrbimo za stabilnost sestojev, negujemo rastišča in povečujemo produktivnost in ravnost gozdov. Istočasno ustvarjamo ugodne pogoje za naravno pomlajevanje.

Obnova gozdov: Naravna obnova pomeni bistveno pocenitev vlaganja v reprodukcijo in predstavlja avtomatizacijo primarne proizvodnje. V ta namen je potrebno dolgoročno časovno in prostorsko planiranje. Sajenja se poslužujemo le pri obnovi nekalitvetnih sestojev in tam, kjer naravna obnova zataji. Najbolj pogosto sadimo v kombinaciji s prirodno obnovo, kjer vnašamo manjkajoče drevesne vrste zaradi bioloških razlogov in večanja gospodarske vrednosti prirodno zasnovanih sestojev.

Varstvo gozdov: Koncept gozdne proizvodnje, ki izhaja iz razstičnih prilagojenih stabilnih mešanih sestojev, zagotavlja najmanjše stroške za varstvo bodočih sestojev. Škode od divjadi tu ne predstavljajo bistvene postavke. Tudi vnaprej je potrebno usklajati načrtovanje lovnega gospodarstva z gozdnogospodarskimi interesi.

Odprtost gozdov: Brez gradnje gozdnih cest si ne moremo zamišljati dobrega gospodarjenja z gozdovi. Z odvozom lesa izkoristimo le 1/4 do 1/6 vseh koristi, ki nam jih cesta nudi. Za sodobno gospodarjenje z gozdovi bo potrebno do 40 m/ha kamionskih cest, 50 do 70 m/ha traktorskih vlak in spravnih poti in še 90 do 150 m/ha urejenih spravnih in vravnih linij. Sedanja gostota 12 m/ha kamionskih cest poprečno v območju zdaleč ne ustreza. Zato bodo v bodoče potrebne še velike investicije. Samo zadovoljiva odprtost gozdov s prometnicami nam zagotavlja potrebno prostost pri gojenju gozdov in pridobivanju lesa. Gradnja gozdnih cest pomeni torej racionalizacijo in nam bo omogočila rentabilno gospodarjenje z gozdovi tudi v bodoče.

Vodenje gozdnih obratov in racionalizacija:

Za široko zastavljeno dolgoročno in kratkoročno planiranje obratovanja v gozdu je potrebna iniciativa, ki nas ne neho vodi k pravilnemu ukrepanju.

Vodstvo obrata z realističnim smislom za časovno doseganje ciljev mora zlasti skrbeti za načrtovanje in izvajanje načrtov. Bistvenega pomena je delo v sestojih, ki zagotavljajo vrednostno proizvodnjo in tistih, ki so v obnovi.

Intenziviranje dela pri načrtovanju in vodenju z aktiviranjem osebnega prizadevanja strokovnih delavcev obrata ima prednost pred mehanizacijo. Prehitra specializacija zelo lahko vodi k premočnemu poudarjanju zanimivejših tehničnih problemov, to pa vsebuje nevarnost, da pozabimo bistvo: da je nega gozdov osrednja naloga gospodarjenja z gozdovi in na koncu tudi naša kulturna naloga.

Dosedanja organizacija obratov z revirnimi vodstvi je za naše razmere ustrezna. Odnosi med strokovnim osebjem naj bodo urejeni tako, da bo strokovnjak imel dovolj samostojnosti pri strokovnem delu in da bo sodeloval tudi pri odločitvah izven svojega neposrednega delokroga. Tako izgubi svoj pomen hierarhično urejena organizacija, do izraza pa pride teamsko delo in uveljavljanje najspodobnejših v delovnem kolektivu.

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi: je urejeno z zakonskimi predpisi, ki se stalno dopolnjujejo. Poudarjeno je enotno gospodarjenje z zasebnimi in družbenimi gozdovi. Težimo k temu, da bi gozdni posestniki čim bolj soodločali pri vseh vprašanjih, ki zadevajo gospodarjenje z njihovimi gozdovi, pri prometu z lesom in pri porazdelitvi ustvarjenih sredstev. Bodoča prizadevanja bodo težila k še boljšim odnosom, kjer bo gozdar vse svoje znanje in čas posvetil aktivnemu delu v gozdu, vse manj pa bo nastopal kot nadzornik in zbiralec lesa.

Zaključek:

Lesna zaloga, prirastek in letna sečnja so dane količine, ki se lahko povečajo le v daljšem razdobju z umnim gospodarjenjem in bolj kvalificiranim kadrom.

Bogato dediščino gozdov našega območja moramo še bogatejšo ohraniti zanamcem. Trajno povečanje dohodkov si bo gozdarstvo zagotovilo predvsem z načrtnim in intenzivnim gospodarjenjem nas vseh, tudi na majhnih gozdnih površinah in z usklajenim delom vseh dejavnosti gozdarstva. Gozdarstvo bo v bodočnosti lahko napredovalo tudi z boljšim sodelovanjem s področno lesno industrijo, z boljšim (Nadaljevanje na 4. strani)

TURIZEM V ZELENEM

Izredno močan gospodarski razmah pri nas in v svetu, katerega glavna značilnost so koncentracija ljudi v strnjanih naseljih, industrializacija in avtomatizacija, nosijo v sebi tudi obilo kvarnih posledic. Sodoben način življenja, fizične in psihične obremenitve, nezdravo življenjsko in delovno okolje slabijo človekov organizem in dajejo plodna tla za razvoj številnih bolezni.

V Evropi pričakujemo ob koncu stoletja koncentracijo 300 ljudi/km². Število prebivalstva se bo povzpelo na 400 milijonov. Osrednja Evropa bo le še velik čebeljak.

Potreba po dnevni rekreaciji, po razvedrilu ob koncu tedna, po daljšem počitku v zdravem okolju, bo nepogrešljiv del našega življenja.

Po letu 1950 opažamo prve masovne pohode turistov, ki se razlivajo po vsem alpskem in obmorskem delu Evrope. Že dolgo ne poznamo več letnih ciklusov. Človek s pomočjo cest in žičnic osvaja tudi horizont nad 1500 m.

Daljšim počitnicam na določenem mestu v obdobju pred 1950 letom, danes konkurira pokretnost turista, ki v kratkem času želi doživeti in videti čim več. Vse večje ljudske mase, vseh starosti in socialnih razredov, dajejo temu pojavu globlji količinski in dinamičen izraz, katerega obseg komaj slutimo.

Največja turistična območja Evrope obsegajo obale in otoke Sredozemskega morja, obale Atlantskega oceana, obale na jugu Baltiškega morja, severne in zahodne obale Črnega morja in območja Alp ter drugih gorskih masivov Evrope.

Za Slovenijo, ki se razvija v pomembno turistično območje, je zelo pomembna smer turističnih tokov iz območij velikih demografskih koncentracij zahodne in severne Evrope proti Jadranskemu, Egejskemu in Črnemu morju. Morda je to sreča za gospodarski procvit, nikakor pa za naše zelene površine.

Vedno jasneje čutimo, da v določenih območjih preraščajo sekundarne funkcije gozda osnovno, to je lesno proizvodnjo. Gozd ne pridobiva s porastom naselij in pritiskom

(Nadaljevanje s 3. strani)
ovrednotenjem lesne mase in s skupnim prizadevanjem za večjo finalno predelavo lesa v območju.

Bogata gozdna odeja, zdravi gozdovi, ceste in kadri nudijo ugodne možnosti za razvoj turizma.

Opisani perspektivni razvoj in racionalizacija gozdne proizvodnje so naša skupna naloga, če želimo industrijo trajno oskrbovati z več in z boljimi sortimenti in istočasno zagotoviti tudi vse posredne koristi gozdov.

Hubert Dolinšek

ljudi vse do njegovih zgornjih rastnih meja zgolj za varovalni vlogi, temveč postaja tudi najvažnejše in najkompleksnejše rekreacijsko področje, ki ga terjajo: porast prostega časa, dvig življenjske ravni in velika mobilnost ljudi. Gozdarstvu se tako vsiljuje niz problemov, ki se hitro širijo in zaostrejujejo.

Če analiziramo sedanjo in bodočo fizionomijo turističnega prometa v odnosu na njegove posledice in časovni redosled v teku leta, lahko mirno zaključimo, da se prav na gozdove vrši največji in najkvarnejši vpliv.

Ob koncu zime, preplavijo reke ljudi željnih sonca in pomladne svežine vse alpske doline in obronke. Za njimi ostanejo razmetana ognjišča in smetišča, poteptane trate, oplenjene livade in travniki, polomljeno grmovje in mladje. Česti požari spremljajo te rekreacijske pohode.

V poletnih in jesenskih mesecih se ti pojavi prenašajo više v planine. Gozdne ceste odkrivajo do nedavnega zaprta in najatraktivnejša področja.

Čim prekrije sneg planine, pričena največje in povsem usmerjeno romanje ljudi. Vse češče se zajedajo v gozdove beli trakovi smučiči in segajo vse do njihovih zgornjih meja.

»Bela opojnost« je že danes življenjska nuja 15 milijonov Evropejcev. Že čez deset let bo na zemlji sto milijonov smučarjev, ki bodo potrebovali dovozne ceste, žičnice in parkirnišča.

Tako človek pospešeno trga uravnovešeno prirodo in nesluteno povečuje negativno delovanje prirodnih sil. Prav nujno je, da postavimo določene meje takšnemu hotenju, kolikor želimo zaščititi prirodo in s tem človeka.

Prav tu in zdaj se pričena osnovna akcija gozdarjev, ki poznajo vsako ped svojega delovnega okolja in se ne ozirajo zgolj na trenutne koristi. Naša dolžnost se zrcali v izdelavi celovitih projektov, ki bodo zadovoljili tako kmetijstvo, gozdarstvo in turizem.

Da bi se pravočasno vključili v ta neustavljivi proces, je naše Gozdno gospodarstvo že leta 1970 prevzelo vodilno vlogo pri kreiranju turistične dejavnosti v regiji. Prepričani smo, da lahko le s pametnim sodelovanjem in koordiniranjem hotenj usmerimo plaz tako, da ne bomo porušili ekološkega ravnotežja. Našo kulturno krajino želimo oplemeniten ohraniti tudi kasnejšim rodom.

Razen navedenega je gozdarstvo panoga, ki je do nedavnega gradilo vse svoje gospodarstvo predvsem na biološki proizvodnji. Dolgoročnost ciljev, počasno obračanje kapitala, zgornje ozko začrtane meje v proizvodnji, so elementi, ki zahtevajo iskanje izhoda iz nezavidljive situacije, v ka-

teri se danes nahaja skoraj celotno evropsko gozdarstvo. Naša panoga se mora spremeniti v vsestransko razvito gospodarsko organizacijo.

Nevzdržljivo bi bilo, če sami v svojem delovnem okolju ne bi upoštevali že ustvarjenih vrednosti, ki jih lahko vsestransko koristimo. To so gozdne ceste, lovske kočice, opuščene stajne in kmetije.

V našem podjetju so združeni številni delovni in strokovni profili. Poleg gozdnih obratov, so tu še gradbeni, strojni, projektni in taksacijski. Tako imamo možnosti za raznovrstne pridobitne dejavnosti. Prav v tem je poleg mentorstva nad gozdovi tudi delček vzroka, da

Iz doline Tople

smo se odločili za kompleksno dejavnost, kot dopolnilo k že obstoječemu gospodarstvu.

Ko smo prevzeli enotno gospodarjenje z gozdovi, smo s tem prevzeli tudi del skrbi za naše kmetije. Število trdnih kmetij, ki so močan oblikovalec in čuvare naše prirode in soustvarjalec turistično privlačnega prostora, se iz dneva v dan krči. Proces zapuščanja kmetij napreduje izredno hitro, kar pospešujejo bližnji industrijski objekti in rast številnih urbanih središč. Mladi rod zaradi težkih delovnih razmer, nizke produktivnosti, ki je pogojena z reliefom in vrednostjo zemlje na teh kmetijah, pomanjkanja kmetijske mehanizacije, razdrobljenosti kmetijskih površin, slabe izbire kultur za tržno proizvodnjo ter slabih ravnih pogojev in ne nazadnje slabe strokovne razgledanosti zapušča zemljo in dom.

Značilno je, da so za turizem najlepši kraji, tudi kmetijsko najrevnejši. Pri nas v Sloveniji pa smo do sedaj storili prav malo, da bi preprečili propadanje alpskih kmetij.

Zato kmetije na robovih turističnih žarišč vključujemo v novo porajajoče se vrste gospodarstva — v turizem.

Kaj kmalu, ko smo se odločili, da prevzamemo turizem kot dopolnilno dejavnost, smo

se morali rešiti ozkosti. Znano je, da lahko dosežemo ekonomske efekte le s kompleksno urejenimi središči in z masovnim razmahom, ki bo zajel najširše ljudske sloje. Prav tako pa smo si bili v svesti, da je turizem na svojem začetku občutljiva dejavnost, ki prične vračati vložen kapital nekoliko počasneje, vendar sigurno. Zato vlagamo sredstva tam, kjer je to najracionalnejše in v središča, ki so ali bodo v najkrajšem času na nivoju evropskih zahtev.

Že ob projektiranju in graditvi preko 800 km gozdnih cest smo poleg odpiranja gozdov in povezave kmetij, zasledovali tudi turistične interese. Naši projektanti so pri prostorskem urejanju regije upoštevali neposredne in posredne koristi gozdov. Izdelan je program turističnega razvo-

ja regije do leta 1985, ki vrednoti področje tako za letni kot zimski turizem.

Pripravljamo investicijske programe za posamezna turistična področja in središča. Ob njihovih robovih teče akcija za aktiviranje kmetij, katerim nudimo pomoč pri pridobivanju tehnične dokumentacije denarnih sredstev in strokovnih vrednot, nujnih za to dopolnilno dejavnost.

Da bi pravilno usmerjali obiskovalce, postavljamo smerokaze in opise poti. Turisti pa se morajo seznaniti tudi s prirodnimi in kulturnimi zanimivostmi tega koščka slovenske zemlje. Zaradi tega bo tekla čez naše kraje podaljšana avstrijska turistična transverzala, ki se bo končala ob morju.

Naše senožeti in gozdne jase bodo popestrile prijetna počivališča opremljena z ognjišči, zavetišči in klopmi.

V okviru turističnih središč v Črni, na Uršlji gori, Rahtelu in Mali Kopi tečejo prve žičnice za smučarje in prepelejo na uro 4500 ljudi, celih 4100 m jih je, ob njih pa 125 ha smučišč.

Pri tem pa nismo pozabili na okrepčilo po naporni smuki ali prijetnem sprehodu. Partizanski dom na Mali Kopi (Nadaljevanje na 5. strani)

GOZD IN DIVJAD

Gozd in divjad sta med seboj tako povezana, da ne moremo obravnavati enega, ne da bi istočasno posegli v bistvo drugega.

Skladen razvoj gozda in divjadi je izoblikoval življenjske skupnosti, ki so močno povezane med seboj. Na določenih območjih so se razvile, odvisno od geološke podlage, nadmorske višine in klime, klimatske združbe rastlinja in njim ustrezne vrste divjadi. To je temeljno spoznanje, ki mora biti glavno vodilo gozdarjem in lovcem, ko analizirajo današnje stanje in predvidevajo bodoče gospodarjenje. Gozd in divjad v naravnem okolju ne izključujeta drug drugega, temveč se dopolnjujeta v sožitju in ravnotežju.

Pri analizi današnjega stanja, moramo prvenstveno upoštevati stalen vpliv človeka na gozd in divjad. Z nasilnim spreminjanjem naravne sestave gozdov je človek neho-

te prikrajšal divjad pri prehrani ter tako posredno omogočal prekomeren razvoj nekaterih živalskih vrst, drugim pa je uničil njihovo življenjsko okolje. S tem so nastale tudi prve škode po divjadi v kateri jo je človek dobesedno prisilil. Na drugi strani pa smo s poseganjem v živalske vrste povzročili močne spremembe in ustvarili nenaravna razmerja med vrstami, spoloma in starostjo. Začeli smo celo deliti divjad na koristno in škodljivo ter tako uničili nekatere vrste, prekomerno pa pospešili druge.

S kompleksnim proučevanjem življenjskih zakonitosti v ohranjenih naravnih rezervatih je prišlo gozdarstvo in lovstvo do spoznanj, ki marsikje popolnoma zavračajo dosedanje znanje o gozdu in divjadi. Večina divjadi ima svoj naravni dom v gozdu, kjer najdejo hrano in zavetje. S spreminjanjem naravne podobe gozda smo nehote spreminjali in

ogrožali obstoj in razvoj divjadi v njem.

Naraven gozd nudi živalskim vrstam dovolj hrane, a škode po divjadi ne ogrožajo gozdov. Naravne gozdove smo marsikje spremenili v monokulturne »lesne njive« in s tem usodno spremenili prehrabene možnosti za divjad. Zato je razumljivo, da v gozdovih nastajajo velike škode, divjad pa tudi masovno vdira na poljedelske površine.

Z delitvijo na koristno in škodljivo divjad smo skoraj iztrebili iz gozdov mesojede vrste, ki so tako potrebne za skladen razvoj vseh. Te opravljajo nenadomestljivo nalogo regulatorja v naravi. Rastlinojedo divjad pa smo prekomerno pospeševali in tako omogočili nastajanje velikih škod v gozdu in na polju. V naravi ni koristne in škodljive divjadi, vsaka vrsta ima točno določeno nalogo, katero je izoblikoval naravni razvoj.

Človek ne sme svoja egoistična merila natikati naravi kot nekakšen oklep. Mora ji samo skladno pomagati in iz tega sožitja vzeti le tisti delež, ki ne bo usodno posegal v njeno sestavo in ravnotežje. To je osnovno spoznanje človeka, kateri je že čisto pozabil, da je tudi on le del narave, katero ne sme uničevati in jo mora v čimbolj neokrnjeni obliki zapustiti svojim potomcem.

Zmotno je mišljenje, da lahko človek v porušenem naravnem ravnotežju v gozdu in pri divjadi enostavno prevzame vlogo regulatorja, selektorja in razsodnika. Rezultati tega njegovega skrbništva so pokazali, da človek ne more popolnoma zamenjati naravnih tokov in zakonitosti. Ugotavljamo le, da je bila človeška roka neuka in velikokrat krivična.

Poglejmo zdaj, kaj je človeštvo v zgodovini napravilo škodljivega v gozdu in v živalskem svetu. Obsežne mešane naravne gozdove je postopoma in relativno hitro spremenilo v skoraj čiste kulture domačih ali tujih drevesnih vrst. S to spremembo smo nehote uničili tudi nekdanji naravni in bogati zeliščni sloj, ki je dajal obilo hrane divjadi. Močno smo iztrebili mnoge vrste divjadi zaradi mesa ali brezglavega pohlepa po trofejah in lovskih užitek. Tudi tukaj v živalskem svetu velja, da današnja podoba ni več odraz naravnega razvoja, ampak je grobo popačena slika, katero je naravi vsilil človek s svojo civilizacijo. Slovenija je bila še v srednjem veku zelo bogata z raznovrstno divjadjo. Še koncem prejšnjega stoletja smo imeli v naših gozdovih in planinah domačega jelena, kozoroga, risa, bobra, volka, divjo mačko, ter veliko več gamsov,

divjih prašičev, medvedov, zajcev, kraguljev, orlov, vodnih ptic in gozdne perjadi. Veliko manj pa je bilo srnjadi, lisic, vran in klatečih se psov. V tem stoletju pa smo iz bojazni, da nam lovišča ne ostanejo prazna, začeli naseljevati našim razmeram tuje živalske vrste. Gre predvsem za damjaka in muflona. Ti dve vrsti ne spadata v naš biotop, saj njun razvoj ni bil nikdar vplivan od našega okolja. Z znanstvenimi raziskavami je ugotovljeno, da se določenemu biotopu tuje živalske vrste ne morejo prilagoditi ali pa se zelo težko prilagajajo in ravno zato delajo največ škod v gozdu in na polju. Te tuje vrste niso nobena rešitev za naš živalski svet, so le odraz komercializacije, trofejogojstva in mesogojstva v lovstvu. Če že imamo te tujce, jih moramo strogo omejiti na manjših področjih, v oborah ali v živalskih vrtovih, ne smemo pa jih puščati proste, saj v naravi ustvarjajo nered in povzročijo izrivajo našo avtohtono divjad.

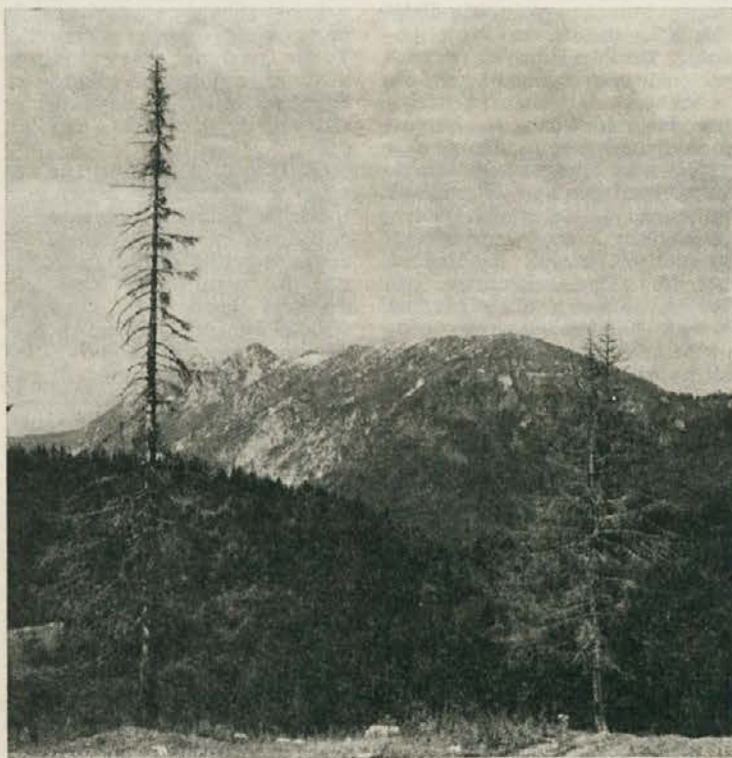
Biologi ugotavljajo, da avtohtona divjad najmanj poškoduje tiste drevesne vrste, ki rastejo na svojem naravnem rastišču.

Gozd se danes pa tudi v bodoče ne bo več obravnaval samo kot proizvajalec lesa. Prvenstveno se bo moral obravnavati kot nosilec zaščitnih funkcij človekovega okolja kakor tudi življenjskega okolja divjadi. To vlogo bo lahko opravljal le zdrav naraven gozd.

Po podobni poti bodo morali v bodoče hoditi tudi lovci. Omogočiti morajo vrnitev in razvoj domačih divjadi, ki je izginila iz naših gozdov. Lovstvo ne sme pretirano pospeševati staleža tako imenovane »koristne divjadi«, pač pa mora polagoma vračati živalski skupnosti vse njene člane, ki spadajo v določeno življenjsko združbo. Divjadi moramo omogočiti bivanje v naravnih pogojih, kar je največje zagotovilo za njen zdrav razvoj.

Selekcija, katero bodo morali lovci izvajati med divjadjo, naj bo čimbolj podobna naravni, ne pa vključena v nekakšne norme, tablice in celo matematične izračune. Dosedanje selektivno poseganje človeka v živalski svet je bilo velikokrat napačno. Streljali smo preveč samcev in kapitalne divjadi. Številčna zastopanost nekaterih vrst je postala prevelika, drugih pa premajhna. Narava opravlja odločilno selekcijo pri vseh vrstah že v zgodnji mladosti, pozneje pa močnejše pri samicah kot pri samcih. To je torej porok za močno, zdravo in vitalno starejšo generacijo. Starejša divjad živi bolj razkropljena in zato napravi v gozdovih veliko manjše škode kot mladina. Z naravnim staležem in naravnim spolnim razmerjem se bo bistveno izboljšala življenjska moč naše divjadi, trofeje bodo močnejše, škode v gozdovih in na poljih pa bodo v tem naravnem okolju nepomembne.

Jože Filej

Lovišče visokogorske divjadi

(Nadaljevanje s 4. strani)
(1450 m) ali bife na Rahtelu (670 m), sta prav primerna za to zvrst dejavnosti.

Letališče pri Slovenj Gradcu postaja ena najprijetnejših izletniških točk za domače goste in prijeten kraj za daljši počitek tujih gostov. Dovolj je rekreacijskih naprav za staro in mlado.

In programi za bodočnost? Precej jih je! Skušali jih

bomo realizirati predvsem tam, kjer je mesto nas, gozdarjev. Planinski predeli in območja sredi našega delovnega okolja bodo torišče bodočih vlaganj. Sigurno pa bomo uspeli le ob pomoči vse družbene skupnosti, kajti rekreacija je danes potreba vseh ljudi, potreba celotne socialistične družbe. Zaradi tega je ne moremo vedno gledati skozi dinar. Dušan Dretnik

Odnos gozdni obrat — kmet

Pred desetimi leti je zakon o gozdovih prinesel določilo, po katerem so zasebni gozdovi zajeti v gozdnogospodarsko območje in dani v gospodarjenje gozdnogospodarskim organizacijam. Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je tako prevzelo skrb za vse gozdove v okviru gozdnogospodarskega območja, kmetje pa so dobili novega partnerja.

Območje slovenjegraškega gozdnega gospodarstva je dokaj enotno. Pretežno del kmetij je hribovskih, kmetje so v večji meri odvisni od dohodkov iz gozdov. Ta odvisnost se v zadnjem času s postopnim preusmerjanjem kmetij v specializirano — pretežno živinorejsko — proizvodnjo sicer manjša, bo pa zagotovo ostala občutna še nekaj časa. Kmetova težnja, da bi za les dobil čim več, je torej popolnoma razumljiva, ker je pač od tega dohodka v veliki meri odvisen njegov standard. Vendar pa moramo pri tem upoštevati specifičnost našega področja. Naš kmet ne rabi samo partnerja, ki mu bo po ugodni ceni odkupil njegove gozdne proizvode. Kmet rabi tudi stroje za spravilo lesa, predvsem pa rabi cesto, po kateri mu bo kamion odpeljal les ter mu s tem prihranil mnogo časa in stroškov, z njo pa je dan kmetiji osnovni pogoj za napredek in boljše življenje. Kmetije pa so tako razsejane po teh naših koroških hribovih, po grebenih, slemenih, bregovih in globačah, da vsak posamezni kmet ni v stanju sam zgraditi ceste in jo nato trajno vzdrževati.

Tu se pokaže velika prednost enotnega gospodarjenja z gozdovi — enake težnje kmetov in gozdarjev so z združenimi sredstvi najprej uresničljive, naložbe so najbolj smotrne. To je pokazalo tudi samo življenje, saj smo v zadnjih desetih letih kar skupno gospodarimo, zgradili na območju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec blizu 800 km cest. Tako kot je bil pred desetimi leti redek kmet, ki je imel cesto do kmetije, so danes postali redki tisti, ki je še nimajo. Lahko torej rečemo, da so ceste zelo tesna vez, ki povezuje naše interese ter združuje kmete in gozdarje. Za kmetijo je cesta tako pomembna, kot žila odvodnica za posamezne dele človeškega telesa, po njej prihaja sveža kri, ki prinaša in ohranja življenje, z njo pa so posamezni deli telesa tudi povezani med seboj.

Gozd ima tudi širši družbeni pomen in ni samo interes gozdarjev in kmetov, da se gozdovi ohranijo in izpolnjujejo svoje posredne funkcije. Žal se ta širši družbeni interes ne izraža v materialni podpori gozdarstvu.

Živim v prepričanju, da velik del naših kmetov vidi prikazane prednosti skupnega go-

spodarjenja z gozdovi ter da gozdnemu obratu in s tem gozdarjem tudi zaupa. Gotovo so tudi izjeme, ki vidijo le trenutne lastne koristi.

V povojnih letih je kmet prestajal velike preizkušnje. Končno je prevladalo zdravo mišljenje, da je kmetu tudi treba omogočiti skladen razvoj z ostalim gospodarstvom in mu nuditi take pogoje, da bo lahko dostojno živel na svoji kmetiji. Vendar je preteklo obdobje pustilo svoje posledice — kmet je postal nezaupljiv. Zato včasih tudi poštene, pametne in za kmeta ugodne ukrepe sprejema z nezaupanjem.

Upam, da smo si gozdarji v tem desetletnem sodelovanju le uspeli pridobiti nekaj zaupanja pri kmetih. Pred kmečke samoupravne organe smo prihajali vedno s čistimi računi. Pomagali smo kmetu v raznih težavah, največ pa seveda pri izgradnji cestnega omrežja. Z manjšimi krediti iz ustvarjenega dobička v zasebnem sektorju, katerega so pred leti dobili na gozdnih obratih nekateri kmetje, so se začeli prvi pozitivni premiki na kmetijah. To funkcijo je sedaj prevzela Koroška hranilnica, ki deluje preko kmetijskih zadrug in gozdnih obratov. Kmetijska pospeševalna služba, ki jo financirajo skupaj občina ter kmetijske in gozdarske delovne organizacije je opravila že veliko dela, še več dela pa jo čaka.

Cilj gozdarjev, kmetijcev pa tudi družbenopolitičnih forumov je, da bi vsako kmetijo, ki ima naravne pogoje za kmetijsko dejavnost, tako razvili, da bo zemlja dajala največje možne pridelke in da bodo ljudje na kmetiji dosegli tak standard, kot delavci v tovarnah.

Resnici na ljubo je treba povedati, da so tu ogromne rezerve. To nam potrjujejo nekatere do sedaj preusmerjene kmetije. V naših pogojih pri 60% gozdnatosti področja, pri pretežno hribovskih posestvih ter pri razdrobljenih gozdovih družbenega sektorja je gotovo najracionalnejša dosedanja oblika gospodarjenja z gozdovi. Vse naložbe v ceste in biološka vlaganja so najbolj smotrne, strokovna gozdarska služba pa najcenejša.

Upravičene težnje kmetov, da bi več dobili za svoj les, se morajo rešiti v okviru gozdnega gospodarstva in lesno industrijskega podjetja ter družbenih dogovorov o cenah, ne pa z menjavo partnerja, iskanja lukenj v zakonu ali celo izigravanja zakona.

So pa gozdarji živo zainteresirani tudi za razvoj kmetijstva, ker bo ob povečanem dohodku iz kmetijstva veliko lažje smotrno in strokovno gospodariti z gozdovi, na katere so ob velikih potrebah premočni pritiski.

Ob močni kmetijski proizvodnji in odkupu kmetijske organizacije ne bodo imele interesov za opravljanje gozdarske dejavnosti, za katero manjka opreme in kadrov.

V obeh dejavnostih združevanja kmetov tako v gozdarski kot kmetijski pa mora resnično zažveti samoupravljanje, t. j. možnost in dejansko odločanje kmetov o njihovih sredstvih. To pa je v veliki meri odvisno od kmetov samih.

Povsem prirodno je tudi zbližanje gozdarskih in kme-

tijskih delovnih organizacij, ker se skupno trudijo za dosego istih ciljev.

Naše odnose moramo prilagoditi tako daleč, da bosta gozdar in agronom na kmetiji vedno dobrodošla gosta, ker bo kmetu jasno, da mu kot strokovnjaka pomagata čim več prigrispariti na njegovem posestvu. Od končnih proizvodov bodo imeli koristi vsi trije.

Smatram, da je naša naloga in dolžnost, da si pridobimo in ohranimo kmetovo zaupanje, pri tem pa nam bo v veliko oporo stabilna kmetijsko-gozdarska politika.

Tone Modic

Gozd obnavlja moči

Stare, tekem tisočletij ustaljene življenjske pogoje zamenjujejo novi. Človekovo fizično moč nadomeščajo delno ali v polni meri stroji, toda ostanejo oziroma se povečujejo psihične obremenitve. Zaradi specializacije delovnih procesov so obremenitve enostranske.

Teža obremenitev je torej znana, vendar posamezniki kot celotna družba vse premalo napravimo za svoje kondicijske sposobnosti, za svoje počutje. Temeljni človekovi pravici oziroma dolžnosti po delu je treba dodati skrb za krepitev duha in telesa — imenujemo jo rekreacija. Kakšna je vsebina tega pojma? Rekreacija pomeni obnovo človekovih duhovnih in telesnih moči v presledkih med njegovim osnovnim delom. In kakšna naj bo vloga rekreacije, naj koristi bolnemu ali zdravemu človeku? Rekreacija je potrebna še zdravemu človeku, ki je ali pa je lahko zaradi že omenjenih obremenitev na poti k stanju, ki ni več zdravje.

Načinov rekreacije je dosti, toda vsebina vsake je duhovno ali telesno ali pa hkratno oživljanje. Odvisno od vrste obremenitve pri osnovnem delu si posameznik išče način rekreiranja. Tako navadno pomeni umskemu delavcu fizično delo duhovno sprostitve, fizičnemu delavcu pa umski napor dopolnilo k njegovim enostranskim monotonim zadolžitvam na delovnem mestu.

Rekreacija v naravi oziroma v gozdu nudi te osnovne elemente. Parola — v gozdu zdravje, v gozdu odrešenje — je sicer stara, vendar aktualnejša kot kdaj koli prej.

Gozd postaja vse pomembnejši del človekovega okolja. S tem se zelo spreminja vsebina gospodarjenja z gozdovi in gozdarjevo udeleževanje v njih dobiva nove razsežnosti.

V Sloveniji smo z gospodarjenjem uspeli obvarovati gozd, ki ni namenjen v prvi vrsti le pridobivanju lesa. Z upoštevanjem načel nege smo ustvarili sestoje, ki predstavljajo osnovno komponento v urbanem okolju. Pravilno gospodarjen,

predvsem razgiban gozd s pestro izbiro drevesnih vrst ugodno vpliva na obiskovalčevo duševnost, na njegovo sprostitvev in ustvarjalnost. Tudi pri zopetnih vračanjih v gozd človek znova in znova doživlja presenečanja, kajti gozd je živa, spreminjajoča se združba. S pripravlenostjo premagati ovire, napravljamo naše obiske v gozdu vabljuje.

Samo gibanje v gozdu pa še ne pomeni pravo rekreacijo. To je pasivna rekreacija; za aktivno je potrebno gibanje za krepitev mišic in dihanja ter aktiviranje uma za ožvitev duha.

Obiskovanje narave in še posebej gozda postaja torej življenjska potreba. Obiskovalci čutijo to, vendar pogosto ne znajo pravilno gledati, prisluhniti in razmišljati. Zato jih moramo usmerjati gozdarji, vendar čim manj vidno in prisiljeno. Osnovni podatki sestoja, podani na primernih panojih, bodo vir obiskovalčevim razmišljanjem. S pravilno speljanimi potmi bomo usmerjali obiskovalce skozi najlepše in najzanimivejše dele sestojev. S klopmi na jasicah in razglednih mestih jim bomo dali možnost vmesnega počitka.

Ker ljudje med svojim bivanjem v gozdu pripravljajo malice na žaru, obstoja večja možnost gozdnih požarov. Temu se bomo izognili z gradnjo ognjišč, ki naj bodo estetska, arhitektonska pa čim skladnejša z okoljem. — Gozdarji dobro poznamo svoje gozdno področje, pa tudi želje in potrebe obiskovalcev in tako ne bomo v zadregi pri določanju lokacij za te objekte. S smerokazi bomo nakazali pot do njih.

In kaj lahko gozdarji oziroma celotna družba pričakuje od rekreiranja nasploh, oziroma od rekreiranja ljudi v gozdovih?

— Gozd, gospodarjenje z njim in delo gozdarjev predstavimo širšemu krogu ljudi.

— Povečanje kreativnosti produktivnosti in izboljšanje zdravstvenega stanja ljudi.

Tonka Modic

GOZDOVI BOGATO ŽIVIJO

Ko začnem pisanje o teh naših gozdovih, sredi katerih živimo, sem po malem v zadregi. Kako naj razvijem misel in besedo o tem, kaj pravzaprav so in kaj nam pomenijo? Spomnil sem se pokojnega očeta. Rudar je bil in lastnik malega posestva, ki mu po domače pravimo v Brusah. Oče je svoj prosti čas po sihu popolnoma podarjal zemlji, posebno in s čudno ljubeznijo pa še našemu malemu gozdu. Pogosto se je zatekal vanj, sekal lešje, jelšje in drugo grmovje, napravljajal je drva. Z bratom — bila sva še otroka — sva mu pri delu pomagala. Izkleščevala sva vejčje, prekle in drva vlačila do gozdne poti ter jih tam zlagala v skladovnice. Skoro vsako pomlad smo nastale jase in praznine pogozdovali z mladimi sadikami smreke in macesna. Kadar smo si privoščili počitek, sva včasih izrezovala male žlebčke in jih nameščala ob potočku. Z njih smo potem pri delu lahko žejni pili osvežujočo, mrzlo studenčnico. Kako je bilo lepo, kadar so skozi drevesne krošnje in vejčje posijali prameni sončnih žarkov na zelena gozdna tla in se igrali na orošenem bilju ter ustvarjali srebrne blesteče lise. Podzavestno smo vsi uživali razsuto lepoto in osvežujočo moč gozda, neprecenljive vrednosti.

Oče naju je uvajal v skrivnostno življenje gozda in naju opozarjal na razne pojave. Spoznala sva gozdne vrste in sestoje, ki so pogojeni z medsebojnim bojem dreves za svetlobo, toploto, vodo in hrano. Drevje v sestojih je bolj stisnjeno, raste hitreje v višino, manj pa po debelini. Zvedela sva, da nekatera vrste drevja rastejo počasneje, druge hitreje. Da se nekatera drevesa ukoreninjajo plitvo, druga globlje, vsa pa s koreninami rahljajo gozdna tla. Oče nama je razložil, da odpadlo listje vrača zemlji večino izkoriščenih snovi. Razlagal nama je, da gozdovi omogočajo življenje mnogim koristnim, pa tudi škodljivim organizmom, da med njimi vsemi poteka neprekinjen boj za ohranitev. Eni ustvarjajo hranljive snovi, drugi jih izkoriščajo, tretji pa jih razkrajajo in uničujejo. V tem boju ustvarjanja, pomoči in uničevanja vlada silovito ravnotežje skupnosti.

Mnogo pozneje sem se v šoli učil, da je gozd čudovita naravna tvorba, skupnost rastlinskega in živalskega sveta, ki ji drevje daje osnovno obeležje. V tej skupnosti je na tleh, v tleh in nad njimi veliko členov in vrst živih bitij, ki skupaj z neživo okolico tvorijo gozdno življenjsko skupnost. Spoznal sem, da smo tudi oče in midva z bratom delovali kot člani te skupnosti takrat, ko smo sekal grmovje, pogozdovali, pili studenčnico, nabirali gobe in gozdne plodove.

Naši starejši ljudje pravijo, da so v nedavni preteklosti go-

zdovi doživljali čudne reči. Veliko kmetij je zaradi lesa dobro stalo, nekateri so obogateli, niso bili redki tudi primeri, da so kmetije zaradi lesa prišle na boben. Koliko drugih ljudi je dobro živelo pri barantanju z lesom. Stari Pernjak v istoimenski kmečki igri Prežihovega Voranca pravi takole: »... ali veš sin, kaj je kmetu les? Brez lesa kmet ni kmet. To je njegova zlata rezerva. Pride nesreča v hišo, toča, bolezen, ogenj — če je les tukaj, se kmetu ni bati. Res, mi imamo najlepši les v soški, toda les mora ostati za vsak primer. Jaz nočem, da bi mladi takoj ob prevzemu morali iti s sekuro v gozd, kakor so primorani drugod ...

Štirideset let sem gospodaril in morate priznati, da sva z materjo še kar dobro opravljalala najine dolžnosti. Poslušajte, smreke, ki so šumele v gozdu, ko sem sprejemal grunt od starega Pernjaka, šumijo še danes. Glejta, vidva mlada, da ta pesem na naših gruntih ne bo prenehala! ...« Najbrž tako še danes čuti in misli večina kmečkih gospodarjev.

Gozd je naše največje naravno bogastvo in čuvar, ki vztrajno brani in ohranja skladnost naše pokrajine. Gospodarstvo v njem zahteva pametno gojenje in izkoriščanje. Ko zagovarjamo trajnost gozdnih donosov in čim večjo proizvodnjo lesa kot vodilno nalogo, nikakor ne smemo prezreti dejstva, da se pri sedanjih razvojnih vrtočnostih marsikdaj brezskrbno zapravljajo nenaдомestljiva naravna bogastva, tudi zelena gozdna, pri čemer izgublamo zdrav in ploden življenjski prostor na zemlji. Stališče, da je gozd skladišče, ki ga lahko praznimo, kakor narekujejo gospodarske potrebe, je zmotno in ima lahko hude posledice.

Gozd je izvor kisika in prečiščevalec zraka. Vemo, da so gozdovi in vegetacija potrebni za ohranitev ravnotežja v ozračju, ker sprejemajo ogljikov dvokis in oddajajo kisik. Če se obseg vegetacije zmanjša, se poveča nevarnost onesnaževanja zraka. In vendar smo in še množimo vire, ki dovajajo strupene snovi v ozračje.

Gozd je zbirnik vode in ravnalo vodnega režima. Kakor hitro uničujemo gozdove, umetno pospešujemo odtokanje vode. Brez gozdov bi bilo njeno normalno kroženje pretirano in prišlo bi do menjave sušnih obdobji s poplavami. Ko tako razmišljam o mnogih koristih gozdov, ne smem prezreti tudi njihove rekreativne moči. Sprostitev od dnevnih nevarnosti in naporov je najhitrejše in najzanesljivejša pri zdravi zakoreninjenosti na domačih tleh. Zato pomenijo gore, hribi in vode vsem brez lastne grude naravo in domovino. In gozdovi so jim zelena pljuča.

Zgodí pa se lahko, da zunaj dejavniki, kot so suša,

ogenj, nerazumno izrabljanje drevja in podobno, preveč ogrozijo lesove, ki v takem okolju počasi in vse bolj hirajo ter izgubljuje življenjsko moč. Bolna drevesa so strašni in preteči bolniki, ki umirajo stoje. Njihova bolezen in smrt legata tudi na zemljo, ki počne umirati in trohneti. Strah nas prevzame, ko gledamo »Dolino smrti«, ki ogroža tudi naše življenje. Na srečo takih dolin še ni veliko. Zato si moramo

z vsemi močmi prizadevati, da jih ne bo nastalo še več.

Čudovito je pri nas spomladí. Takrat, ko lesovi cveto in v vetru šume. Iz širne, zelene prostranosti gozdnate pokrajine se dvigajo zlatorumeni oblaki, ki skorajda zastrejo razgled. Oblaki cvetnega prahu z milijoni življenje buječih klic so silno doživetje. Človek začuti takrat, kako gozdovi žive. Zave se, da to življenjsko kipenje plemeniti naše ljudi in jim daje njihovo samorastniško posebnost.

Aleš Mrdavšič

Okolica Črne na Koroškem

Gozdarski krožek

Porodila se je ideja osnovati gozdarske krožke na osnovnih šolah. Par besedi z upraviteljico šole v Podgorju, nato konec lanskega junija sestanek na osnovni šoli v Vuzevici, ki že na zunaj, še bolj pa v osebju kaže zelo močno izvenškolsko dejavnost ter željo vključiti se v proizvodnjo že v šolskih klopek. Veliko obetajoči sestanek prosvetarjev in gozdarjev bodočih učiteljev gozdarskih krožkov je minil v ozračju maloštevilne udeležbe. Mentaliteta sestankarstva »saj bomo zadevo vrgli v predal in dalje mirno spali«, me je vodila vse šolske počitnice 1972/73.

Prvi šolski dnevi v septembru 1972, pa so zamislili gozdarskih krožkov ponovno oživili. V osnovni šoli Podgorje se je prijavilo 15 učencev, ki so se želeli vključiti v krožek. To so učenci od 5. do 7. razreda, ki še nimajo formiranih želja o poklicu, ki ga žele opravljati in so v glavnem otroci malih kmetov in delavcev.

Do tu je bilo tudi zame vse jasno:

- za gozdni obrat Slovenj Gradec je bila določena šola Podgorje, kjer naj se vodi gozdarski krožek;
 - zbrani so bili člani krožka;
 - izobraževalni center GG je izdelal šolski program krožka.
- Cilj, ki smo si ga postavili v začetku je bil pridobivanje mladih v gozdarstvo, saj je že sama zamisel krožkov posredno kazala na pomanjkanje kadrov v gozdarstvu. Socialno poreklo prijavljenecv in še ne izražena želja usposobiti se za gozdarski poklic pa me je prisljila, da sem si zastavila dodaten cilj in temu prilagojen program:

— težiče dela krožka naj se prenese na spoznavanje posrednih funkcij gozda, ki naj bi v bodoče dajale smisel odnosu gozd : družba.

— preko članov krožka prenesti ideje novih odnosov gozd in družba v smislu varstva narave na najbližjo okolico v šoli in doma.

— prisiliti tudi nas, ki delamo v gozdarstvu, da se izpopolnjemo.

— in nazadnje da spomnimo mladino, da so poleg drugih tudi gozdarski poklici.

Iz polletnih izkušenj pri vodenju gozdarskega krožka naj spomnim le na nekaj dejstev:

— Najvišja skladnost narave v gozdni družbi je vzbudila v krožkarjih neverjetno plaho pripomb. Razlaga na ostrí zajedí nove cestne trase je olajšala dojemanje teh dejstev.

— Mrzel zimski popoldan s prvo snežno odejo, ko so revnejši trepetali v gumijastih škornjih, je bila dobra primerjava, kako nam je prijetno, če smo siti in topla oblečeni, naše koristne ptice pa premražene in lačne ter odvisne od svojih sovražnikov. — Morda odslej od nas prijateljev?

Tudi novoletni prazniki so dali mikavnost našemu krožku. Treba je bilo nasekati novoletne jelke za potrebe mesta Slovenj Gradec. Toda stoj! Ni vseeno katero posekaš! Tudi zakon je tu, ki štíti gozd in mladje! Odslej naprej bodo ti krožkarji varovali mladje pred vsiljivimi obiskovalci; pomagali bodo nam, gozdarjem.

Veseljé ob ognju na prostem, prva skrivaj pokajena cigareta v gozdu in še to v spomladanskem sušnem obdobju in še polno drugih vzrokov nam lahko uničijo gozd, če se razvname požar. Odslej bodo to skušali preprečiti mladi krožkarji.

Gledanje filmov je poseben užitek za mladino. Tudi »Vihar nad Olševce« je povzročil nešteto »oh« in »oj«. Toda žal, odpovedala je dvakrat vsa mehanizacija in operaterstvo in filma nismo videli do konca.

Naštela sem le nekaj dejstev, ki opravičujejo obstoj krožka. Tudi vprašanje male šestošolke pred nekaj dnevi: »Ali lahko tudi jaz pridem drugič na krožek«, nekaj pove.

Vida Vrhnjak

Med Peco in Pohorjem

UČENCI PIŠEJO

Uredniški odbor se zahvaljuje za pohvale vredno prizadevanje šolarjev, ki so napisali naloge o gozdovih in jih nam dali na vpogled. Njihovi sestavki so izdelani prizadevno, vsi so bogati lepih misli. Če bi morali izbirati med dobrimi najboljšimi, bi bila odločitev zelo težka. Za vzgled in primer objavljamo tale dva:

Učenka Irena Vauh, 6. razred osnovne šole Trbnje:

Moja pot v šolo je porasla z gozdom. Ko stopim s travniške poti na gozdno, se počutim kot drevesna veja. Globoko zajamem zrak dišeč po smoli, stopam z lahkim koraki ter opazujem. Lahek vetrič piha, drevesa se majejo, z vejami se dotikajo drug drugega in se tiho pogovarjajo. Kako lepo je prisluškovati njihovem šumenju. Naslonim se na drevo, nabiram smolo in po malem luščim skorjo. Pomislim — kako velike smreke, kakšno bogastvo.

Danes se mogočna drevesa še šopirijo, jutri pa jih že posekajo; in kaj vse delajo iz njih.

Kamor pogledam, povsod me obdajajo gozdna drevesa.

Razmišljam, za kaj vse nam služijo les. Rabimo ga za pohištvo, brez katerega si stanovanja sploh ne moremo predstavljati, za hiše, hleve, orodja. Iz lesa tudi delajo papir, ki je nam vsestransko potreben. In kakšna bogastva še skriva gozd v sebi! Daje zavetje divjadi, nudi pa nam tudi številne gozdne sadeže.

Mnogokrat slišim po radiu o gozdnih požarih in o velikanskih škodah. Kako strašno mora biti, ko požar zajame gozd ter s svojo lakomnostjo žge do prsti. Potem ostane le še golo, pusto pogorišče.

Pogosto povzročijo požar nepazljivi ljudje, ko odvržejo cigaretni ogorek in si morda še celo kurijo v gozdu. Ne zavedajo pa se, kaj lahko naredi iskrica ognja. Včasih pomislim kako bi bilo, ko bi pogorel gozd ob moji poti. Takrat ne bi bilo več svežine in tisti lepi del narave bi se spremenil v puščobo.

Učenec Marjan Mirkac, 7. razred osnovne šole Podgorca:

Pri nas nimamo gozda. Ko sem bil še majhen, sem mislil, da od gozda nimamo koristi. Če pa pomislimo, da gozd čisti zrak, da si v njem lahko vsak siromak nabere gob ali borovnic, potem vemo, da gozd koristi tudi tistim, ki ga nimajo. Če ne bi bilo gozda, tudi nas ne bi bilo. Tehnika danes že na vse načine zastruplja zrak, na-

primer: termoelektrarne, tovarne, avtomobili in letala. Trdlmo lahko, da je gozd pripomogel k naši svobodi. Partizani so našli zavetišče prav v gozdu, ki jim je pripomogel premagati nasprotnika.

Zato varujmo gozdove pred požari! Da bi gozdov preveč ne posekali, imamo gozdarje. Vsako leto pride gozdar h kmetu ter mu pove, koliko lahko poseka in počaka kaj.

GOZDNI BONTON

1. Ne kuri ognja (razen na za to določenem prostoru).
2. Ne kriči in ne plahi divjadi, ne vznemirjaj gnezd z mladiči.
3. Ne proži kamenja v strminah, ne ogrožaj ljudi in divjadi.
4. Ne odmetavaj smeti (pospravi počivališča za seboj, da boš lahko prihodnjé spet prišel na isto mesto). Nikdar ne »pometaj« po gozdu, ampak samo poberi smeti, papir sežgi, ostalo zakopaji ali zagrni ali vrži v jamo, ki je zato pripravljena.
5. Ne klesti vej, ne lomi grmovja, ne hodi po mladih nasadih, ne poškoduj skorje drevov z ostrim orodjem (sekiro, nožem, lopato) ali z ognjem. Ne zabijaj žebeljev brez potrebe v debela, ne »davi« dreves z ovijanjem žice ali vrvi okoli debel ali vej.
6. Ne vozi z vozilom po gozdu in čez korenine drevov; ostani z vozilom na poti ali parkirišču.
7. Pusti veje, cvetje in plodove na drevju in grmovju, da bo razveseljevalo tebe še prihodnje leto, druge ljudi in zanamce.
8. Gozd je celovit biološki organizem; študiraj ga z opazovanjem ali s fotokamero in ne z odnašanjem ali uničevanjem; odnos ljudi do gozda je zrcalo kulture naroda! Uživaj naravo kulturno in ne vandalsko (kanibalsko).
9. Varuj gozdne naprave: kažipote in opozorilne table, klopi, mostove, škarpe, ograje, studence in drugo.

Mirko Šoštarič

»Kje bi pa letos rada preživela zimske počitnice?« me vpraša mama. Jaz vem, da pozna mojo neizrečeno željo ali pa jo vsaj sluti. »Boš še kakšen dan doma?« »Ne, kar jutri pojdem, saj bo tako prekmalu minilo.«

Autobus me pripelje do vasi. Po znani poti stopim skozi vas proti Graški gori. Pobočja bližnjih hribov se utaplajo v bleščečem, ne navadno toplim sijju zimskega sonca. Od nekod se oglasi lajež, zatem petelinje petje. Preprost, a pristrčen vaški pozdrav. Ljudi ne srečam in skorajda čutim rahlo zadovoljstvo ob tem, da nihče ne zmoti prijetnih občutkov, ki jih je v meni vzbudila lepa zimska pokrajinska podoba. Bleščeča svetloba mi sili v oči. Ob bregovih potoka, ki me spremlja ob poti se na rahlo valoviti beli površini leskečejo tisoči drobnih, svetlih kristalčkov.

Začnem se vzpenjati v hrib proti prvimi obronkom gozda. Med vitke pobeljene smreke prodirajo dolgi, poševni snopi svetlobe. Še nekaj korakov in srce mi napolni blagi, tihi šum domačega gozda.

Kmalu ugledam hribček, za njim pa belo kapico domače strehe. Iz dimnika se suklja proti nebu skrivenčen stebereček dima. Cutim ga, kajti vame pošilja blage občutke, ki dajo slubiti toplino domačega ognjišča. Hiša je majhna. Morda se zdi taka zato, ker se k njej in nad njo sklanjajo zasnežene veje in vejice sadnega drevoja.

Stari ata in mama se me razveselita najbrž tolikanj bolj, ker sta že dojela mojo privrženost temu tihemu, osamljenemu kotičku v zavetju gora. Stara mama smehlja se modruje: »Ptice se vračajo tja, kjer so gnezdele.« Ve, da bom zjutraj rano vstala, stekla preduri ter zrla v prebujajoče se zimsko sonce, da ga bom primerjala s poletnim in jesenskim. Nemara se še spomni, kako sem v poletnih nočeh posedala ter občudovala svetel sij srebrnkaste mesečine.

Popoldne greva s starim atom na hribček za hišo. Od tam se vidi daleč po Pohorju. Na sosodnjih hribovih samevajo domačije. Stari ata ve o prenekateri zanimivo pripoved, ki jo navadno zaključil z besedami: »Oče in mati sta umrla, otroci pa so šli v svet za boljšim kruhom.« V njegovem glasu je skrita bridkost. Tudi njega je zapustilo deset otrok. Pred nama onkraj globoče šumi planina Burčnik. Ko bi znala bi nama zašepetala tiho povest o tem, kako lepo je bilo tedaj, ko so po gmajnah odmevali veseli vriski fantov in se je oglasila prelepa pesem deklet. Pogled mi roma s hriba na hrib. Zamislim se. Včasih se ptice ne vrnejo ...

Na Graški gori preživim nekaj lepih dni. Ko sem bila majhna sem se skrila, kadar sta prišla starša pome, da me odpeljeta v mesto. V duhu sem ju sovražila, kajti pomenilo je ločitev od vsega, kar mi je že v rani mladosti prirastlo k srcu. Danes vem, da moram oditi, kličejo me dolžnosti.

Ko odhajam, nosim s seboj novo podobo ljubljen pokrajine in vem, da bo v mestu postajala še lepša ter budila v meni hrepence po toplini in spokojnosti neke domačije med gorami.

M. Gangl

VIHARNIK — Izredna izdaja »Obvestila«. Izdaja društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesno predelovalne industrije — sekcija Slovenj Gradec.

Uredniški odbor: Hubert Dolinšek, dipl. inž. gozd. — Boris Iglar, dipl. inž. gozd. — Tone Levč, dipl. inž. gozd. — Tone Modič, dipl. inž. gozd. — Janko Potočnik, dipl. inž. gozd. — Andrej Sertel, dipl. inž. gozd. — Glavni in odgovorni urednik Andrej Sertel, dipl. inž. gozd. Tehnični urednik Bruno Znidarskič. Naklada 7000 izvodov.

Tisk in klisjeji: Casopisno grafično podjetje Mariborski tisk, 62000 Maribor, maj 1973.